

Стандартен Евробарометър 82

**ОБЩЕСТВЕНОТО МНЕНИЕ В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ
Есен 2014**

**НАЦИОНАЛЕН
ДОКЛАД**

БЪЛГАРИЯ

Това изследване е осъществено по поръчка на Европейската комисия, Генерална дирекция Комуникации, и е координирано от нея.

Докладът е изготвен за Представителството на Европейската комисия в България.

Този документ не представя гледната точка на Европейската комисия. Изводите и заключенията, които се съдържат в него, представят мнението единствено на неговите автори.

Стандартен Евробарометър 82 / Есен 2014 – TNS Opinion & Social

Съдържание

I. Увод	1
II. Образът на Европейския съюз в България	1
1. Представа на българите за Европейския съюз	1
2. Нагласи за посоката на развитие на България и Европейския съюз	2
III. Значението и влиянието на Европейския съюз за живота в Европа	3
1. Значението на Европейския съюз	3
2. Право на живот и работа в ЕС	4
3. Ролята на ЕС за бизнеса и живота в Европа	5
IV. Основни проблеми пред България и Европейския съюз	6
1. Основни проблеми пред България	6
2. Основни проблеми пред Европейския съюз	7
V. Очаквания за икономическата ситуация в България и ЕС	8
1. Очаквания за икономическата ситуация в страната	8
2. Очаквания за икономическата ситуация в ЕС	9
Заключение	10

I. Увод

През 2014 година, България продължава да е изправена пред нестабилност от политически и икономически характер.

През месец юли, правителството с премиер Пламен Орешарски подаде оставка, а на 5-ти октомври 2014 г., месец преди провеждането на Стандартен Евробарометър 82, в страната се проведеха предсрочни парламентарни избори. Четирипроцентовата бариера за влизане в парламента преминаха рекордният брой от осем партии и коалиции, а договорка за съставяне на правителство бе постигната между четири от тях: ГЕРБ, Реформаторския блок, Патриотичен фронт и АБВ.

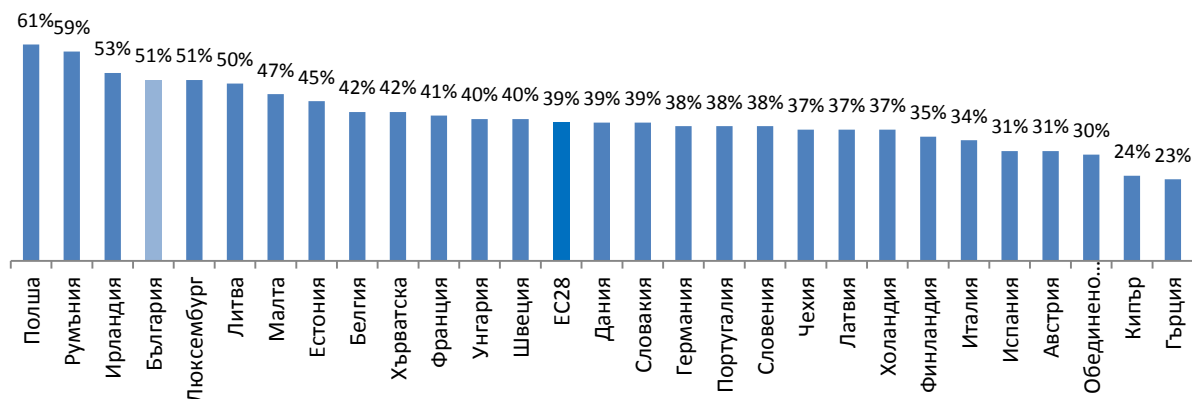
В допълнение към политическите вълнения, през месец юни БНБ затвори Корпоративна търговска банка (КТБ) и я постави под специален надзор, а на 6-ти ноември бе отнет и лицензът на банката. Тази ситуация доведе до обществени опасения относно стабилността на банковата система в страната като цяло, появиха се слухове за очаквани фалити и на други банки, а много хора изтеглиха спестяванията си от банките.

II. Образът на Европейския съюз в България

1. Представа на българите за Европейския съюз

Над половината (51%) от населението на страната над 15-годишна възраст споделя положителна представа за Европейския съюз, стойност с над десет процентни пункта над средно измереното за всички страни-членки (39%). България е на първо място сред 28-те членки по дял от населението, което споделя напълно положителна представа за Европейския съюз. 14% от българските граждани имат изцяло позитивно мнение за Съюза, докато средното измерено за всички 28 страни-членки е 4%.

Qa9. Като цяло, каква е Вашата представа за Европейския съюз - напълно положителна, по-скоро положителна, неутрална, по-скоро отрицателна, напълно отрицателна?
% отговорили с "Напълно положителна" и "По-скоро положителна"

Преобладаващо положителната представа на българските граждани за Европейския съюз е видима сред почти всички социално-демографски подгрупи. Изключение правят единствено хората на възраст над 55 години и тези с образование по-ниско от основното. Сред възрастовата група над 55 г, дяловете на положително настроените и тези с неутрална представа за ЕС са изравнени – по 36%. Сред българите с основно и по-ниско образование, делът на неутралните мнения (42%) надвишава дела на положителните оценки (24%).

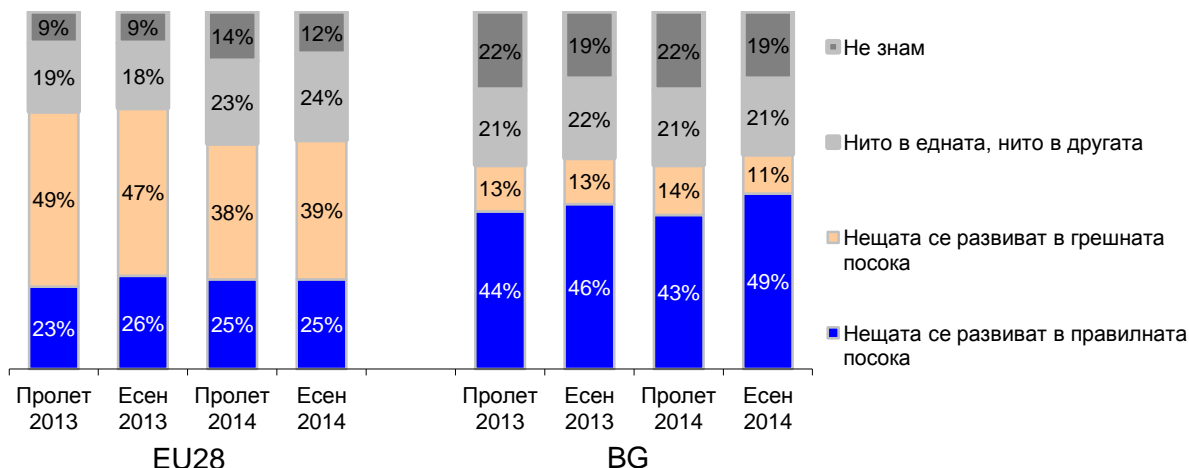
Като цяло, мненията на българските граждани за ЕС остават без значима промяна спрямо пролетта на 2014 г. (Стандартен Евробарометър 81), а нагласите на общоевропейско равнище бележат слабо подобрене спрямо първата половина на 2014 г. – делът на имащите положителна представа за ЕС в 28-те страни-членки расте от 35% на 39%.

2. Нагласи за посоката на развитие на България и Европейския съюз

В допълнение към представата за ЕС в по-общ смисъл, изследваме мненията на гражданите на Европейския съюз относно посоката на развитие на нещата в Съюза. Мненията на българите по двата въпроса са сходни – както и по отношение на представата за ЕС, около половината от българските граждани са на мнение, че нещата в Общността се развиват в правилната посока. България заема третото място сред всички 28 страни-членки по дял на положителните оценки за развитието на нещата в Европейския съюз. По-големи оптимисти са единствено гражданите на Румъния (55%) и Литва (50%).

Сравнено със средностатистическото мнение на ниво ЕС28, делът на оптимистите в България е двойно по-висок от средното измерено за всички страни-членки (25%), а песимистите у нас са почти четири пъти по-малко от средното за Европа (11% спрямо 39%).

D73a.2. Като цяло, бихте ли казали, че в днешно време нещата вървят в правилна или в грешна посока в Европейския съюз?

В динамика, мненията на европейците като цяло стават по-малко негативни в сравнение с есента на 2013 г. – делът на смятащите, че нещата в ЕС се развиват в грешната посока намалява през пролетта на 2014, за сметка на лек ръст в дела на смятащите, че ЕС се движи нито в правилна, нито в грешна посока. Тенденцията в европейското мнение като цяло от пролетта на 2014 се запазва непроменена и през есента на 2014.

За разлика от мненията на европейците като цяло, мненията на българите стават малко по-положителни – през есента на 2014 регистрираме най-високия дял на оптимистите от пролетта на 2013 насам. Най-висок дял на оценките „нещата се развиват в правилната посока“ регистрираме сред българите на възраст 15-24 години – 66%.

Оптимизмът на българите по отношение на развитието на нещата в ЕС не се прехвърля в оптимизъм по отношение на нещата в страната. Мненията на българите относно развитието на ситуацията в страната¹ са противоположни на мненията им за развитието на нещата в ЕС. Над половината (56%) от българското население е на мнение, че нещата в страната НЕ се развиват в правилната посока, докато оптимистите са едва 17%. Процентът на оптимистите е с около десет процентни пункта по-нисък от средноевропейските нива (26%). Мненията на българите за развитието на нещата в страната се запазват без значителна промяна от пролетта на 2013 г. насам, докато на ниво ЕС28 регистрираме спад в дела на песимистите, в сравнение с есента на 2013 г.

III. Значението и влиянието на Европейския съюз за живота в Европа

1. Значението на Европейския съюз

Българите свързват Европейския съюз основно с положителните ефекти от членството на страната ни в него. Основните асоциации на сънародниците ни с ЕС са свободата на придвижване, живот и реализация навсякъде в Общността, както и гаранцията за мир и демокрация. Най-голям дял от българите (52%) свързват Европейския съюз с възможността за пътуване, работа и живот във всяка от другите страни-членки. По този аспект, българите и европейците като цяло са на едно мнение – свободата за живот, работа и образование в друга европейска държава е най-честата асоциация с ЕС на жителите на всички страни-членки като цяло. Около една четвърт от българите (а и европейските граждани като цяло) смятат, че Европейският съюз допринася за съществуването на разнообразие от култури.

Qa13. Какво означава Европейският съюз лично за Вас?

¹ Данни от въпрос D73a.1. „Като цяло, бихте ли казали, че в днешно време нещата вървят в правилна или в грешна посока в... ? България“

Малко под една четвърт от българските граждани са на мнение, че Европейският съюз носи мир и демокрация. По тези аспекти, българи и европейски граждани са на сходно мнение.

Българското и средноевропейското обществено мнение по отношение на значението на Европейския съюз се различават най-сериозно що се касае до тестваните в изследването възможни негативни асоциации със Съюза. Българските граждани са много по-малко склонни да свързват Европейския съюз с негативни аспекти като пилеене на пари, бюрокрация, безработица, престъпност и липса на контрол по външните граници в сравнение с жителите на всички 28 страни-членки. Едва 12% от българските граждани свързват Европейския съюз с бюрокрация, докато това мнение споделят над два пъти по-висок дял от жителите на ЕС28 – 26%. Един от десет българи е на мнение, че Европейският съюз означава пилеене на пари, а на ниво ЕС28 съгласните с това твърдение са една четвърт.

Социално-демографските групи от българското общество, които в най-голяма степен свързват Европейския съюз със свободата за пътуване, работа и учене са тези, които в най-голяма степен биха могли да се възползват от нея – хората на възраст 15-24 г., все още учащите (над 70% асоциации спрямо 52% сред всички останали). Икономическият просперитет е значително по-често споменаван от самонаетите (28% спрямо 18% на обща база) и българите на ръководни длъжности в професионалната йерархия (26%).

Относително по-високо съгласие с тестваните негативни асоциации с Европейския съюз (бюрокрация, пилеене на пари, безработица, по-висока престъпност) регистрираме сред традиционно по-скептичните към Общността групи от българското общество – хората на възраст над 55 години и българите в затруднено финансово положение (изпитващите трудности в плащането на сметките през почти цялото време).

2. Право на живот и работа в ЕС

Свободата за движение и работа навсякъде в рамките на Европейския съюз е една от най-силните асоциации на гражданите на страните-членки и в частност на българите с Общността. Макар и най-силна асоциация, мненията за това дали тази свобода е нещо добро или нещо лошо варират сред различните държави-членки. Въпреки че мнозинството от европейците (72%) смятат, че свободата за живот навсякъде в рамките на ЕС е нещо добро, една десета от всички жители на Европейския съюз и около една четвърт от жителите на Обединеното Кралство намират тази свобода за нещо по-скоро лошо².

Що се отнася до общественото мнение в България, преобладаващото мнозинство (84%) от българските граждани намират свободата за живот и работа навсякъде в рамките на Съюза за нещо добро. Едва 1-2% са на противоположното мнение. С тези нагласи, България заема едно от челните места (трето по оценки за правото на живот и шесто по оценки за правото на работа) сред всички страни-членки по положителна оценка за възможностите, които Европейският съюз предлага на гражданите си за реализация в различни от родната страна. С по-позитивни мнения от българите по тези въпроси са испанците (88% смятащи, че свободата за работа и живот е нещо добро) и литовците (87-90% положителни оценки съответно за правото на живот и на работа навсякъде в ЕС).

Най-младите и активни българи (15-24 г., учащите) са най-силно подкрепящите правото на живот и работа в ЕС, а най-висок процент неуверени дали това право е добро или лошо отчитаме сред поколението над 65-годишна възраст (19% неуверени, но и 73% смятащи, че свободата за живот в други страни-членки е нещо добро).

---

² Данни от въпрос Qa14b. „За всяко от следните твърдения, моля, кажете ми дали смятате, че е нещо добро, нещо лошо или нито добро, нито лошо.
-Правото на гражданите на ЕС да живеят във всяка страна-членка на ЕС
-Правото на гражданите на ЕС да работят във всяка страна-членка на ЕС“

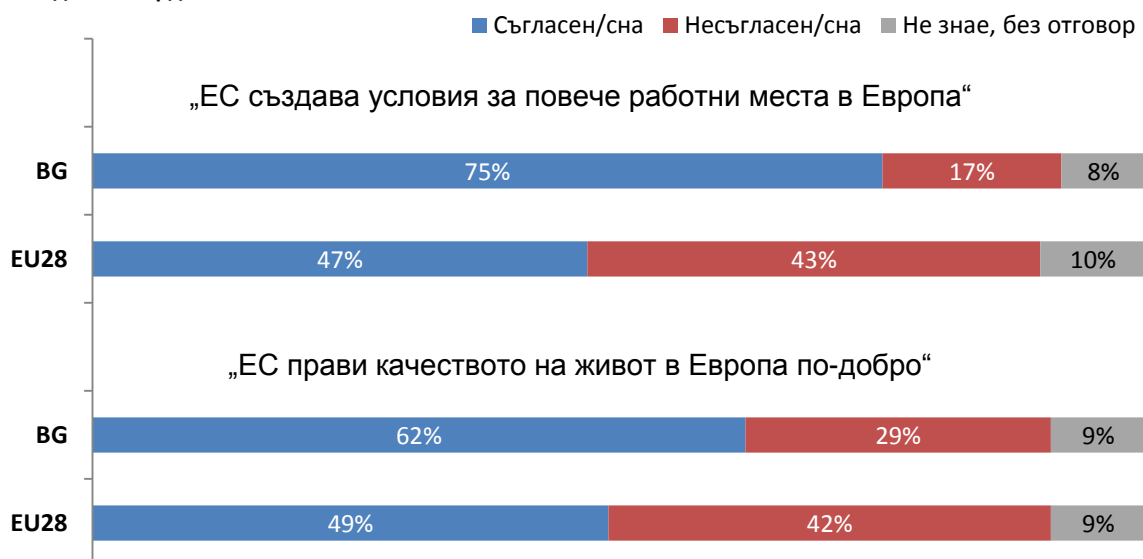
3. Ролята на ЕС за бизнеса и живота в Европа

От казаното по-горе стана ясно, че българите споделят силно положителна представа за Европейския съюз като даващ по-големи свободи на гражданите си за реализация и гарантиращ спазването на принципите на демокрацията и опазването на мира.

Мобилността в рамките на Европейския съюз е предпоставка не само за движение на гражданите, а и на бизнеса. В този смисъл, Евробарометър проверява мненията на европейците за ролята на ЕС за създаването на условия за повече работни места в Европа. Нагласите на общоевропейско ниво по този въпрос са раздвоени – почти равни дялове са съгласни (47%) и несъгласни (43%), че ЕС създава условия за повече работни места на континента.

С най-висок процент съгласни с твърдението са жителите на Полша (85% съгласни), а най-много несъгласни регистрираме във Франция (64%). България се намира в горната част от класацията, на пето място сред 28-те страни-членки – три четвърти от сънародниците ни смятат, че Европейският съюз влияе благоприятно на създаването на работни места в Европа. Делът на несъгласните е значително по-нисък от средното за Европа – едва 17%.

Qa15. Моля, кажете ми, доколко сте съгласен/сна или несъгласен/сна с всяко от следните твърдения.

Най-висок процент българи, смятащи, че ЕС създава условия за повече работни места в Европа регистрираме сред традиционно най-положително настроените към ЕС българи – тези във възрастовата група 15-24 г, самонаетите, студентите. Сред тях процентът съгласни, че ЕС има положителен ефект върху пазара на труда е над 90%.

Освен възможностите за работа и професионална реализация, Евробарометър проверява доколко европейските граждани смятат, че ЕС прави качеството на живот в Европа по-добро.

Нагласите на европейците като цяло и по този въпрос са по-скоро раздвоени – почти равни дялове смятат, че качеството на живот в Европа се подобрява заради мерките и политиките на Европейския съюз. Най-висок дял на съгласните отчитаме в Полша (72%), а най-нисък – в Испания (34%).

Що се отнася до мненията у нас, българите изразяват значително по-положителни оценки в сравнение със средноевропейското обществено мнение – мнозинството от населението е съгласно, че Европейският съюз влияе положително на качеството на живот в Европа. Както и по други индикатори, най-висок дял на съгласните (78%), че ЕС влияе положително на качеството на живот откриваме сред най-младата възрастова група – българи на възраст 15-24 години.

Във всички социално-демографски групи от българското общество, процентът съгласни, че ЕС има положително влияние към предлагането на работни места в Европа надвишава процента несъгласни.

IV. Основни проблеми пред България и Европейския съюз

1. Основни проблеми пред България

Въпреки мненията на българите, че Европейският съюз създава условия за повече работни места в Европа, българските граждани посочват именно безработицата като основния проблем пред страната ни в днешни дни – този проблем е споменат като един от двата най-важни проблема от почти половината интервюирани. На това мнение са и 45% от жителите на всички страни-членки – и сред тях безработицата е най-сериозният проблем пред страната, в която живеят.

Макар и споделени от почти половината от българското население, притесненията свързани с безработицата като основен проблем пред страната регистрират значителен спад в сравнение с пролетта на 2014. Днес процентът от българите посочващи безработицата като основен проблем пред България е с пет пункта по-нисък от измереното само преди няколко месеца (54%). Тази тенденция е видима и в общоевропейски контекст – европейците посочили безработицата като основен проблем пред отделните страни-членки намаляват с три пункта в сравнение с предишното издание на изследването Евробарометър.

Qa3a. Според Вас кои са двата най-важни проблема, пред които е изправена България в момента?

Икономическата ситуация е вторият най-често споменаван от българските граждани проблем пред страната, споменат от приблизително същия дял от населението (44%), както и безработицата. Мненията на българите по този въпрос не търпят значителна промяна спрямо пролетта на 2014 г.

На общоевропейско ниво процентът споменаващи икономическата ситуация като основен проблем пред собствената им страна е почти два пъти по-малък от измерения у нас – 24% и намалява значително спрямо пролетта на 2014.

Здравеопазването и здравноосигурителната система са друг проблем, по който българските граждани изразяват малко по-силно притеснение, отколкото жителите на ЕС28.

Проблеми, по които европейците изразяват по-висока загриженост в сравнение с българите са:

- Имиграцията;
- Държавния дълг;
- Данъците.

2. Основни проблеми пред Европейския съюз

Що се отнася до основните проблеми, пред които е изправен Европейският съюз понастоящем, българите посочват преимуществено имиграцията и икономическата ситуация. Над една трета от българските граждани са на мнение, че притокът на хора от други страни е един от най-сериозните проблеми на ЕС. Посочванията за имиграцията като основен проблем пред ЕС са значително повече сред българите, отколкото сред жителите на всички страни-членки (35% спрямо 24% на ниво ЕС28). Опасенията на българските граждани от имиграцията бележат значителен ръст от пролетта на 2014 г. насам (от 28% на 35%). България е на трето място в Европейския съюз по дял от населението, което посочва имиграцията като основен проблем пред ЕС – с по-високи стойности от България са единствено Малта (46%) и Германия (37%). Възможното обяснение за повишената загриженост от имиграцията у нас е притока на бежанци от Сирия и Близкия изток, за които именно България е една от основните входни точки в Европейския съюз.

Qa5a. Кои, според Вас, са двата най-важни проблема, пред които е изправен Европейският съюз в момента?

Вторият основен проблем на ЕС според българското обществено мнение е икономическата ситуация (посочена от 27% от българите). На ниво ЕС28 този проблем заема челно място с 33% споменавания. Най-силна загриженост за икономическата ситуация регистрираме сред жителите на три южноевропейски държави - Гърция (47%), Кипър (45%) и Испания (45%). Спрямо пролетта на 2014 г. обаче, притесненията от икономическата ситуация като основен проблем пред ЕС бележат значителен спад спрямо пролетта на 2014 от 6 процентни пункта на ниво ЕС28 и от седем пункта в България.

За сметка на намаляващите притеснения от икономическата ситуация като основен проблем пред Европейския съюз, сравнено с пролетта на 2014 г. регистрираме ръст в загрижеността и на българи (+10 процентни пункта) и на европейци като цяло (+5 процентни пункта) по отношение на тероризма. Степента на загриженост на българите е по-висока от средното за ЕС28 - 18% споменавания сред българските граждани спрямо 11% за ЕС28.

Проблемите, на които европейците като цяло поставят значително по-голям акцент, отколкото българите са:

- Безработицата – процентът българи, смятащи че това е един от двата най-важни проблема пред ЕС са 13%, над два пъти по-малко, от средното за ЕС28 (29%).
- Състоянието на публичните финанси на страните-членки - 11% споменавания в България спрямо 25% за всички страни-членки.

V. Очаквания за икономическата ситуация в България и ЕС

1. Очаквания за икономическата ситуация в страната

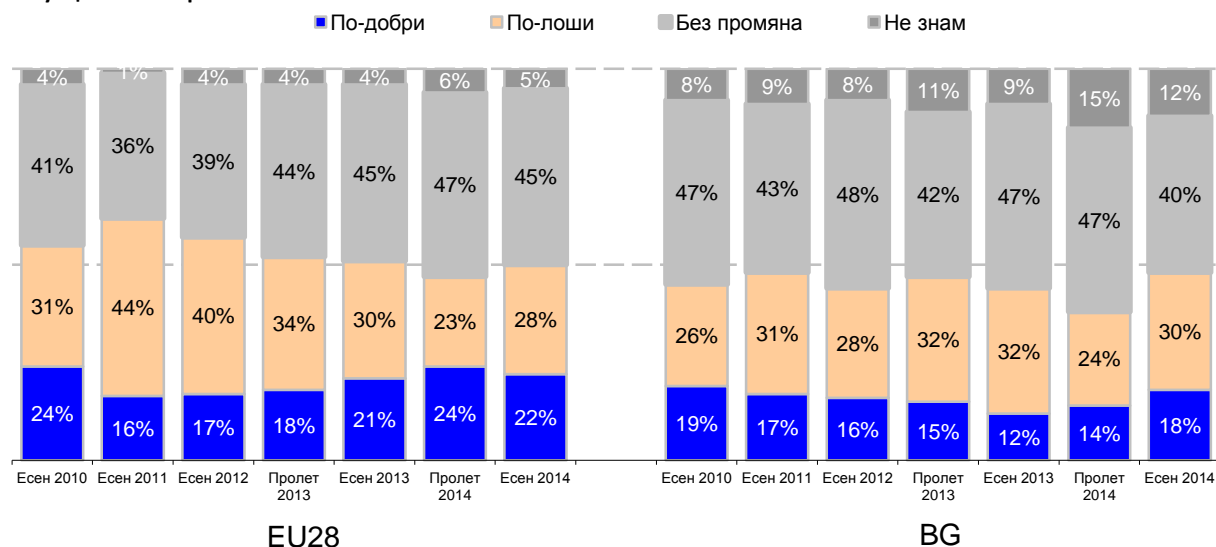
Българското общество традиционно е настроено по-скоро песимистично що се касае до оценките и прогнозите за положението на страната ни, особено по отношение на икономическата ситуация. Преобладаващото мнозинство от българите (92%) оценяват настоящето положение на икономиката в страната като лошо³ - стойност по-висока от средноевропейската с почти 30 процентни пункта и практически непроменена от няколко години насам.

Очакванията за краткосрочното развитие на икономическата ситуация в страната са също преобладаващо песимистични – 40% очакват за запазване на сегашното състояние (което според мнозинството е лошо), а малко под една трета (30%) очакват по-нататъшно влошаване.

---

³ Данни от въпрос QA1a. „Как бихте оценили настоящата ситуация във всяка от следните области?“

Qa2a. Какви са очакванията Ви за следващите дванайсет месеца: ще бъдат ли следващите дванайсет месеца по-добри, по-лоши или без промяна по отношение на икономическата ситуация в България?

Очакванията на българските граждани за националната икономика са близки до средното за всички страни-членки от ЕС, с малко по-нисък дял на оптимистичните очаквания сред българите спрямо ЕС28..

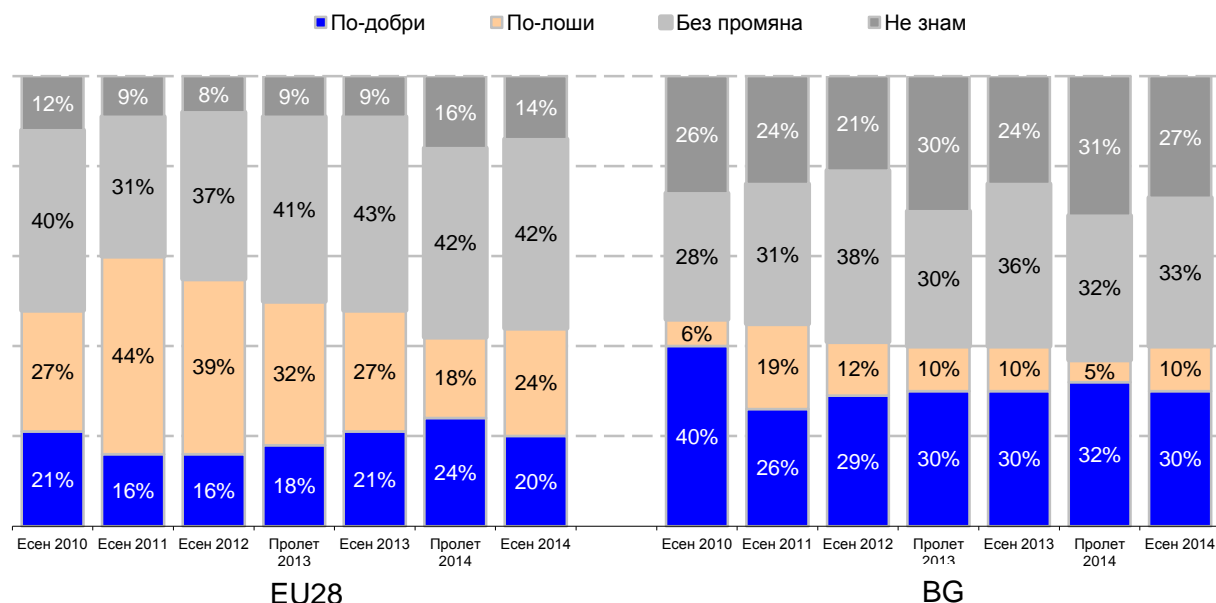
В сравнение с пролетта на 2014 г, през есента на 2014 г. отчитаме ръст и в положителните (+4 процентни пункта) и в негативните (+6 пункта) очаквания на българските граждани за икономиката на страната, за сметка на намаляващ дял на очакващите запазване на ситуацията без промяна (-7 пункта) – т.е. българите очакват динамично развитие на икономиката в следващите дванайсет месеца. На общоевропейско ниво, песимистичните очаквания за икономиките на отделните страни бележат ръст (от 23% през пролетта на 2014 на 28% в настоящото издание на проучването).

Най-оптимистично настроени за икономическата ситуация в България са представителите на възрастовата група 15-24 г. (26% очакващи подобрене в икономическата ситуация спрямо 18% сред всички), учащите (29%) и българите с висше образование (23%). Най-високи дялове на песимистичните очаквания отчитаме сред българите на възраст 55-64 години (39% очакващи влошаване на ситуацията спрямо 30% сред всички).

2. Очаквания за икономическата ситуация в ЕС

Що се отнася до икономическата ситуация в ЕС в следващите 12 месеца, очакванията на европейците като цяло са сходни с очакванията за националните икономики – около една пета са оптимисти, около една четвърт са песимистите и малко над 40% очакват запазване на сегашното състояние на икономиката. Подобно на очакванията за националните икономики, регистрираме лек ръст в песимистичните прогнози и за икономиката на ЕС спрямо пролетта на 2014 и връщане до нагласи, близки до тези от 2013.

Qa2a.. Какви са очакванията Ви за следващите дванайсет месеца: ще бъдат ли следващите дванайсет месеца по-добри, по-лоши или без промяна по отношение на икономическата ситуация в ЕС?

За разлика от нагласите на европейците като цяло, българите са значително по-оптимистично настроени за краткосрочното развитие на европейската икономика – 30% от населението ни очакват подобряване в икономическата ситуация в ЕС в следващата година, докато песимистите са едва 10%.

Очакванията на българите за краткосрочното развитие на икономическата ситуация в ЕС остават без значителни промени от пролетта на 2013 насам.

Почти половината (48%) от българите на възраст 15-24 години изказват оптимистични очаквания за краткосрочното бъдеще на европейската икономика. Освен тях, най-оптимистичните групи от обществото са учащите (45%), висшистите (36%) и българите на ръководни постове в професионалната йерархия (36%).

Заклучение

В контекста на политически и финансово нестабилна за страната година, българите продължават да споделят изключително високо мнение, оценки и доверие към Европейския съюз. Страната ни е на челните места сред страните-членки по положителна представа за ЕС и нагласи, че нещата в него вървят в правилната посока.

Свободата и възможностите, които Европейският съюз предлага на своите граждани за живот, образование и работа навсякъде в Общността е най-силната асоциация и най-високо оценяван аспект от членството на страната ни – особено сред най-младите български граждани. Освен възможността за мобилност и намиране на реализация на европейския пазар на труда, голяма част от българите смятат, че политиките и мерките на Европейския съюз спомагат за създаването на нови работни места в Европа.

По представата, нагласите и асоциациите на българските граждани с Европейския съюз можем да смятаме, че за обществото у нас Съюзът се явява като опора и гарант за опазването на мира и демокрацията в държавите, както и за по-добро качество на живот и лична реализация на отделните граждани.